

YATIRIMLARIN FİNANSMANINDA BANKA KREDİSİ KULLANIMI İLE FİNANSAL KİRALAMA YÖNTEMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

• Hakan EKİNCİ •

Vergi Denetmen Yardımcısı

I - GİRİŞ

Yatırımların gerçekleştirilmesinde alternatif bir finansman yöntemi olan finansal kiralama uygulamasında, 4842 sayılı Kanunla önemli değişiklikler yapılmış olup, yatırımcıların bu yöntem sayesinde elde ettikleri avantajlarda önemli derecede gerilemeler olmuştur. Öyleki, bu yöntem sayesinde yatırımcılar, söz konusu değişiklik öncesinde kira ödemelerinin % 90'ını ilk aylarda ya da ilk yılda gösterip yaptıkları kira ödemelerinin tamamını da (anapara + faiz) gider olarak kaydederek önemli bir vergi avantajı elde edebiliyorlardı. Şimdi ise anapara ve faizden oluşan kira ödemelerinin yalnızca faiz kısmı gider olarak yazılabildiğinden, eski uygulamaya kıyasla kiracıların ya da yatırımcıların elde ettiği avantajda önemli derecede bir azalma olmuştur. Bir başka ifade ile kira ödemelerinin tamamına yakını ilk aylarda ya da ilk yılda göstermenin bir avantajı kalmamıştır. Çünkü, toplam kira tutarının önemli bir kısmının ilk yıla tekabül ettirilmesi durumunda ödenmesi gereken faiz tutarı ve dolayısıyla da gider olarak gösterilecek tutar azalmış olacaktır.

4842 sayılı Kanun'la finansal kiralama uygulamasına getirilen bu dezavantaja rağmen, bu uygulamanın halen daha yatırımların finansmanında önemli avantajları bulunmaktadır. Bu bağlamda olmak üzere, yatırımların gerçekleştirilmesinde bir diğer önemli finansman yöntemi olan banka kredisi kullanımı ile finansal kiralama yönteminin karşılaştırılması yazımımızın konusunu teşkil etmektedir.

II. BANKA KREDİSİ KULLANIMI

Bankalardan taksitli ticari kredi kullanmak suretiyle yatırım malı satın alınması durumunda, bankaya

dönemler itibariyle ödenen faizler üzerinden hesaplanan KKDF (Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu) ve BSMV (Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi)'nin de ayrıca ödenmesi gerekmektedir. Ancak, Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında kullanılan kredilerde KKDF kesintisinin yapılmayacak olmasının yanı sıra, tüketici kredileri dışındaki diğer kredilerde de KKDF kesintisinin oranı son durum itibariyle (2004/7633 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince) % 0 olarak belirlenmiştir. Bir başka ifade ile yatırımcıların kullanacakları taksitli ticari kredilerde KKDF kesintisi % 0 olarak uygulanacaktır. Bununla birlikte, ödenen faizler üzerinden % 5 oranında BSMV'nin hesaplanıp ödenmesi gerekecektir.

Bir yatırım malının banka kredisi kullanmak suretiyle ya da finansal kiralama yönteminin kullanılması suretiyle iktisap edilmesinde dikkate alınacak ilk husus, kiracının ödemelerine esas teşkil edecek anaparanın tutarıdır. Çünkü, hesaplamalara esas teşkil edecek anapara tutarının azlığı kiracının lehine bir durum oluştururken, söz konusu tutarın çokluğu kiracının aleyhine bir durum oluşturmaktadır.

Bu bağlamda olmak üzere ilk aşamada, yatırımcının iktisap edeceği mala ilişkin kullanacağı banka kredisi ile finansal kiralama yöntemlerinin kendisine yükleyeceği anapara maliyetlerini karşılaştırmak gerekmektedir. Daha sonra ise, finansman giderleri de dikkate alınmak suretiyle her iki yönteme göre hesaplanan toplam maliyetlerin karşılaştırmasını yapmak gerekecektir.

Örneğin, KDV hariç 100.000.-YTL'lik bir yatırım malının banka kredisi kullanmak suretiyle satın alınacak olması durumunda, bankadan çekilmesi gereken kredi tutarı söz konusu malın KDV dahil tutarı

kadar [Söz konusu malın % 18 oranında KDV'ye tabi bir mal olduğu varsayılmıştır. $100.000 + (100.000 \times 0,18) = 118.000$.-YTL] olacaktır. Bir başka ifade ile de, söz konusu yatırım malının % 18 oranında KDV'ye tabi olduğu varsayımıyla, yatırımcının ödeyecek olduğu taksitler ile faiz ve bu faiz üzerinden % 5 oranında hesaplanacak Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine esas teşkil edecek tutar (anapara) 118.000.-YTL. olacaktır.

Yatırım mallarının iktisabında banka kredisi (taksitli ticari kredi) kullanımının yatırımcıya yükleyeceği maliyete ilişkin örnek aşağıda yer almakta olup, elde edilen sonuçlar daha sonra, aynı malın finansal kiralama yöntemiyle iktisabı bağlamında bir karşılaştırmaya tabi tutulacaktır.

Örnek:

Fabrikalarında kullanacakları bir makineyi iktisap etmek üzere piyasa araştırması yapan (A) Limited Şirketi'nin yetkilileri, bu araştırma sonucunda; söz konusu makinenin KDV hariç 100.000.-YTL değerinde olduğunu, KDV oranının % 18 ve yıllık kredi faiz oranının da % 25 olduğunu öğrenmiş durumdadırlar. İhtiyaç duyulan makineyi 5 yıl vadeli banka kredisi (taksitli ticari kredi) kullanmak suretiyle iktisap etmeye karar veren şirket yetkililerinin, bankadan çekmeleri gereken 118.000.-YTL. tutarındaki krediye karşılık aşağıdaki tabloda görülen ödeme planıyla karşılaşmaları söz konusu olacaktır.

Ödeme planına ilişkin taksit tutarlarının hesaplanmasında kullanılması gereken formül aşağıdaki gibidir.

$$\text{Yıllık Taksit Tutarı} = A \cdot \frac{[(1 + r)^n \cdot r]}{[(1 + r)^n - 1]}$$

A: Kredi Tutarı

r: Yıllık Faiz Oranı

n: Kredinin Vadesi

$$\begin{aligned} \text{Yıllık Taksit Tutarı} &= 118.000 \cdot \frac{[(1 + 0,25)^5 \cdot 0,25]}{[(1 + 0,25)^5 - 1]} \\ &= 43.877,92 \text{.- YTL} \end{aligned}$$

BANKA KREDİSİNE İLİŞKİN ÖDEME PLANI

Tarih	Yıllık Kredi Taksitleri	Finansman Maliyeti	BSMV	Anapara	Taksit Ödemelerinin Bugünkü Değeri
31.12.2005	5 Yıl	% 25	% 5	118.000,00	118.000,00
31.12.2006	43.877,92	29.500,00	1.475,00	12.902,92	105.097,08
31.12.2007	43.877,92	26.274,27	1.313,71	16.289,94	88.807,14
31.12.2008	43.877,92	22.201,79	1.110,09	20.566,04	68.241,10
31.12.2009	43.877,92	17.060,27	853,01	25.964,63	42.276,47
31.12.2010	53.374,04	10.569,12	528,46	42.276,47	0,00
Toplam	228.885,72	105.605,45	5.280,27	118.000,00	

Yatırımcının banka kredisi kullanmak suretiyle iktisap edecek olduğu malın bedeli KDV dahil 118.000.-YTL olduğundan, söz konusu yatırımcının bankadan çekeceği kredi tutarı da 118.000.-YTL olacaktır. Dolayısıyla da, yıllık kredi taksitlerinin bu tutar üzerinden hesaplanması gerekecektir.

Yukarıdaki tablodan da fark edileceği üzere, banka kredilerine ilişkin faiz giderleri (finansman maliyeti) üzerinden % 5 oranında Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) kesintisi yapılmaktadır.

Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF) mevzuatına ilişkin 2004/7633 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince de bankalarca kullandırılan ve tüketici kredisi dışında kalan diğer kredilerde ödenmesi gereken faiz tutarı üzerinden yapılacak KKDF kesintisi oranı % 0 olarak uygulanmaktadır. Nitekim, % 0 oranında bir KKDF kesintisi söz konusu olduğundan, yukarıdaki tabloda yer alan hesaplamalarda bu kesintiye yer verilmemiştir. Son taksit tarihi olan 31.12.2010 tarihi itibarıyla ödenmesi gereken taksit tutarı ise diğer dönemlerden farklı olarak 53.374,04.-YTL. olarak belirlenmiş olup, bunun nedeni de taksit ödemelerinin 31.12.2010 tarihi itibarıyla bugünkü değerinin sıfırlanması olup bunun için de taksit ayarlaması yapılmıştır. Bir başka ifade ile de son taksit tarihi itibarıyla anapara borcunun kalmaması için son taksit tutarı 53.374,04.-YTL. olarak belirlenmiştir. Ancak, son taksit tarihindeki 9.496,12.-YTL.lik (53.374,04.-YTL. - 43.877,92 = 9.496,12.-YTL) fazla ödemenin tüm taksit dönemlerine yayılmasıyla, toplamda daha az ödeme yapmak da mümkündür. Örneğimizde yatırımcının bu yolu tercih etmesi durumunda aylık taksit tutarları 45.000.-YTL olacaktır ki, bu da yatırımcının toplamda 225.000.-YTL ödeme yapması anlamına ge-

lecektir. Dolayısıyla da yatırımcının 3.885,72.-YTL. (228.885,72 - 225.000 = 3.885,72.-YTL) daha az ödeme yapması söz konusu olacaktır. Bunun da nedeni, vade sonunda ödenmesi gereken tutarın taksit dönemlerine yayılarak erken ödeme yapılması suretiyle faiz avantajından (daha az faiz ödenmesi) yararlanılmasıdır.

Yukarıdaki örnek çözümünde de görüldüğü üzere, KDV hariç 100.000.-YTL değerindeki bir makinenin banka kredisi kullanılmak suretiyle iktisap edilecek olması durumunda, 5 yıl boyunca ödenecek toplam taksit tutarı 228.885,72.-YTL. (anapara farkının son taksit tarihinde değil de dönemlere yayılması durumunda 225.000.-YTL.) olmaktadır.

III. FİNANSAL KİRALAMA YÖNTEMİNİN TERCİH EDİLMESİ

Bir önceki konu başlığı altında yaptığımız açıklamalarda yer verdiğimiz örneğe ilişkin aynı makinenin Finansal Kiralama Kanunu çerçevesinde ve finansal kiralama yöntemiyle iktisap edilecek olması durumunda ise, ödenecek kira tutarlarının ve dolayısıyla da faiz ile % 1 oranındaki KDV'nin (yatırım malının FKK. kapsamında olmak üzere % 1 oranında KDV'ye tabi bir mal olduğu varsayımıyla) hesaplanmasına esas teşkil edecek tutarın 101.000.-YTL olacağı görülecektir. Çünkü, finansal kiralama şirketinin kiralamak üzere satın aldığı söz konusu mal için % 1 oranında KDV ödemesi söz konusudur. Dolayısıyla da, kiracının kullanımına sunulan malın finansal kiralama şirketine maliyeti 101.000.-YTL olduğundan, kira bedellerinin hesaplanmasında da bu tutarın esas alınması gerekecektir. Oysaki, bir önceki konu başlığı altında aynı makinenin banka kredisi kullanmak suretiyle iktisap edilecek olması durumunda ise kredi taksitlerinin hesaplanmasında dikkate alınacak tutarın bir başka ifade ile de anaparanın 118.000.-YTL. olması gerektiği belirtilmişti. Taksit ya da kira bedellerinin hesabına esas teşkil eden anaparanın daha fazla olması ise doğal olarak taksit ya da kira bedellerinin de yüksek çıkmasına neden olmaktadır. Nitekim bu husus, aynı makinenin finansal kiralama yöntemiyle iktisap edilecek olması durumunda yapılacak toplam ödemenin ve taksit tutarlarının belirlendiği aşağıdaki tabloda görülebilmektedir.

Yatırımcının finansal kiralama yöntemini kul-

lanmak suretiyle iktisap edecek olduğu malın finansal kiralama şirketine maliyeti KDV dahil 101.000.-YTL. olduğundan, söz konusu şirketin yıllık kira bedellerini hesaplarken bu tutarı dikkate alması gerekecektir.

Finansal kiralama yönteminin uygulanmasında da kira tutarları aynen bir önceki konuda belirttiğimiz formül sayesinde hesaplanmaktadır. Buna göre, söz konusu makinenin finansal kiralama yöntemiyle iktisabı dolayısıyla ödenmesi gereken kira tutarları şu şekilde hesaplanacaktır.

$$\text{Yıllık Taksit Tutarı} = A \cdot \frac{[(1+r)^n \cdot r]}{[(1+r)^n - 1]}$$

A: Kiralama Konusu Varlığın Bugünkü Değeri

r: Yıllık Faiz Oranı

n: Kiralama Süresi

$$\text{Yıllık Taksit Tutarı} = 101.000 \cdot \frac{[(1 + 0,25)^5 \cdot 0,25]}{[(1 + 0,25)^5 - 1]} \\ = 37.556,52.- \text{ YTL}$$

FİNANSAL KİRALAMA YÖNTEMİNE İLİŞKİN ÖDEME PLANI

Tarih	Yıllık Kira Bedeli	Finansman Maliyeti	Anapara	Kira Ödemelerinin Bugünkü Değeri	KDV Tutarı	KDV Dahil Toplam Kira Tutarı
31.12.2005	5 Yıl	% 25	101.000,00	101.000,00	%1	
31.12.2006	37.556,52	25.250,00	12.306,52	88.693,48	375,57	37.932,09
31.12.2007	37.556,52	22.173,37	15.383,15	73.310,33	375,57	37.932,09
31.12.2008	37.556,52	18.327,58	19.228,94	54.081,39	375,57	37.932,09
31.12.2009	37.556,52	13.520,35	24.036,17	30.045,22	375,57	37.932,09
31.12.2010	37.556,52	7.511,30	30.045,22	0,00	375,57	37.932,09
Toplam	187.782,60	86.782,60	101.000,00		1.877,83	189.660,43

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere, finansal kiralama yönteminde banka kredisi kullanımından farklı olarak BSMV ve KKDF kesintisi yapılmamakta, bunun yerine yıllık kira bedelleri üzerinden % 1 oranında Katma Değer Vergisi hesaplanmaktadır. Ayrıca, aynı tabloda KDV dahil ödenecek kira tutarlarının toplamı 189.660,43.-YTL olarak görülmektedir ki bu da banka kredisi kullanımı dolayısıyla ödenecek 228.885,72.-YTL.den çok daha düşüktür.

Ancak, şunu da hemen belirtmek gerekir ki, müteşebbisin yatırımında kullanacak olduğu malın, gerek banka kredisi kullanılarak peşin parayla iktisap edilmesi ve gerekse de finansal kiralama yöntemiyle iktisap edilmesi sırasında aynı oranda KDV'nin uygulanması, yukarıdaki tablolarda finansal kiralama yöntemi lehine olan avantajı banka kredisi lehine dönüştürebilecektir. Nitekim, FKK. kapsamında olup da istisnai durumlar olarak % 8 ya da % 18 oranında KDV'ye tabi finansal kiralama işlemleri ile VUK kapsamındaki finansal kiralamalarda indirimli KDV oranlarından yararlanılamamaktadır.

Örneğin, yatırıma konu malın her iki durumda da (banka kredisi kullanımı ile finansal kiralama yönteminin kullanılması) % 18 oranında KDV'ye tabi olduğunu ve söz konusu malın KDV hariç tutarının da 100.000-YTL olduğunu kabul edersek, finansal kiralama yönteminin tercih edilmesi durumunda yıllık kira bedelleri KDV hariç aynı faiz oranından (yıllık % 25) 43.877,92.-YTL olacaktır. Ancak, finansal kiralama yönteminde yatırımcının nihai olarak ödeyeceği yıllık kira tutarı KDV dahil tutar olacağından, her bir dönemin sonunda 51.775,95.- YTL $[43.877,92 + (43.877,92 \times 0,18) = 51.775,95]$ ödenmesi gerekecektir ki, bu da toplamda 258.879,68.-YTL'nin ödenmesi demektir. Oysa ki aynı makinenin banka kredisi kullanılarak iktisap edilmesi durumunda daha önce de belirtildiği üzere toplamda 228.885,72.-YTL. ödenmesi gerekecekti. Bir başka ifade ile aynı KDV oranlarının tatbik edildiği durumlarda, yatırımcının finansal kiralama yöntemini seçmesi halinde, banka kredisi kullanımına nispeten daha fazla ödemede bulunması gerekecektir.

Finansal kiralama yöntemi özü itibari ile bir kredi olmasına rağmen, kaynakların direkt yatırımlara kanalize olması nedeniyle nakit şeklindeki normal banka kredilerinden farklı bir özellik arz eder. Çünkü, nakit şeklindeki banka kredilerinin direkt olarak yatırımlarda kullanılacağı her zaman kesin olamamakla

birlikte bu olasılık finansal kiralamada çok daha yüksektir. Bu özelliği nedeniyle, gelişmiş ülkelerin bugüne gelmesinde önemli rol oynamış finansal kiralama yönteminin Türkiye'de de yeterince özendirilmesi gerekmektedir. Finansal kiralama alanında 4842 sayılı Yasa ile yapılan düzenlemeler olumlu olmakla birlikte kanımızca yeterli değildir. Örneğin, Finansal Kiralama Kanunu'na tabi kiralama şirketlerinin kiralama işlemlerinde KDV oranı genel olarak %1 iken, VUK'na tabi kiralama şirketlerinin kiralama işlemlerinde bu oran %18'dir. Bu bağlamda olmak üzere söz konusu farklılığın kısa sürede giderilmesinin yararlı olacağını düşünmekteyiz.

IV.SONUÇ

Yatırımların finansmanında banka kredisi kullanımı ile finansal kiralama yönteminin tercih edilmesine ilişkin yukarıda yaptığımız açıklamaların birlikte değerlendirilmesi sonucunda, yatırımcının banka kredisi kullanarak yatırımını gerçekleştirmesi durumunda toplamda 228.885,72.-YTL tutarında bir ödeme yapması gerekirken; aynı yatırımı finansal kiralama yöntemiyle gerçekleştirmesi durumunda da toplamda 189.660,43.-YTL tutarında bir ödeme yapması gerektiği görülmüştür. Dolayısıyla da, yatırımcının finansal kiralama yöntemini tercih etmesi durumunda 39.225,29.-YTL. tutarında bir avantaj elde etmesi söz konusu olacaktır.

Bununla birlikte, ilgili yatırım malının her iki alternatif finansman yöntemiyle iktisabında aynı oranda KDV uygulamasının söz konusu olduğu durumlarda banka kredisi daha avantajlı iken; indirimli oranda KDV'ye tabi finansal kiralama konusu malların iktisabında da finansal kiralama yöntemi daha avantajlı olmaktadır. Ancak, finansal kiralama konusu malların çoğunlukla % 1 oranında KDV'ye tabi olduğu göz önüne alınırsa, yatırımların finansmanında banka kredisi kullanımına nispeten finansal kiralama yönteminin genel olarak daha avantajlı olduğu sonucuna varılacaktır.